

§ 6

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Oula Silvennoisen aloitteesta mikromuovien torjumiseksi Helsingissä

HEL 2024-012663 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Pöydällepanoehdotus:

Saana Rossi: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Saana Rossin ehdotuksesta.

Esittelijä

vs. ympäristöjohtaja
Riikka Åberg

Lisätiedot

Rasmus Boman, projektipäällikkö, puhelin: 09 310 52432
rasmus.boman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 25.09.2024 Silvennoinen Oula Helsinki torjumaan mikromuoveja
- 2 Helsingin kaupungin selvitys kertakäyttöisen muovin lähteistä ja jätevirroista

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Valtuutettu Oula Silvennoinen ja 29 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan (Liite 1) konkreettisia keinoja, joilla Helsingin kaupunki pystyisi torjumaan mikromuovien syntyä ja muovijätteen vuotamista ympäristöön. Lisääntyvän muoviroskan haaste on kaupunkiympäristön toimialalla tunnistettu ja erityisesti huolta herättää mikromuovien päätyminen

16.01.2025

vesistöihin ja maaperään. Vesistöistä mikromuovin poistaminen on käytännössä mahdotonta ja kustannustehokkaimmat toimenpiteet muovijätteen estämiseksi toteutetaankin jo suunnittelu- ja tuotantovaiheessa, sekä kaupungin osalta erityisesti hankintojen vastuullisuusvaatimuksilla.

Helsingin kaupunki on osallisena useassa hankkeessa, jotka tähtäävät ennaltaehkäisevästi turhan muovin vähentämiseen, tarpeellisen käytön järkevöittämiseen sekä roskaantumisen hillintään. Lisäksi Kaupunkiympäristön toimiala koordinoi tiettyjä pysyviä muovin käyttöön ja muovijätteeseen linkittyviä toimenpiteitä eri toimialoilla. Vuonna 2019 Helsinki allekirjoitti Plastic Declaration -julistuksen ja liittyi vuonna 2024 WWF:n organisoimaan Plastic Smart Cities -aloitteeseen. Näiden myötä Helsinki sitoutui kehittämään strategioita ja toimenpideohjelmiä sekä asettamaan aikatauluun sidottuja tavoitteita merkittävälle muoviroksaantumisen vähentämiselle.

Helsingin kaupunki on mukana BALTIPLAST EU Interreg-hankkeessa (2023-2025), jossa toteutettiin vuoden 2023-2024 aikana kattava kartoitus kaupungin omien toimialojen (pl. kiinteistö- ja infrarakentaminen) muovin käytöstä, sekä muovijätevirroista (Liite 2). Selvityksen tavoitteena oli selvittää erityisesti millä toimialoilla muovia syntyy ja päätyykö sitä ympäristöön. Kyselytutkimuksen perusteella ja haastattelujen pohjalta kaupungin omilta toimialoilta arvioitiin, että muovia ei päädy ympäristöön juuri lainkaan, kun kiinteistö- ja infrarakentamisen vaikutuksia ei huomioida.

BALTIPLAST-hankkeen vetämänä valmistellaan tällä hetkellä Helsingin kaupungin toimialoille suunnattua muovitiekarttaa, joka valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja kattaa hankinnan, käyttövaiheen, sekä jätehuollon ja toimii askeleena kohti kestävämpää ja resurssiviisasta muovinkäyttöä. Muovitiekartassa luodaan ylätason periaatteet kestäväälle muovinkäytölle ja toimialakohtaiset suositukset, joita kukin toimiala voi sisällyttää omiin ympäristötavoitteisiinsa.

Helsingin kaupunki on myös osallisena SYKEN koordinoimassa PLAST-LIFE-hankkeessa (2023-2029), joka toteuttaa Suomen muovitiekartan toimenpiteitä eri tavoin. Helsingin osahankkeessa pureudutaan muovin käyttöön kaupungin infra-, viher- ja liikuntapaikkarakentamisessa. Hankkeessa on toteutettu Helsingin katu- ja puistorakentamisen muovivirtaselvitys. Sen perusteella muun muassa katu- ja puistorakentamista ohjaavaa suunnitteluohjeistusta on tarkennettu niin, että suodattimien käyttöä vältetään. Hankkeessa on parhaillaan käynnissä selvitys koskien infratyömaiden muovijätevirtoja ja niiden kierrätysmahdollisuuksia.

Lisäksi kaupunki etsii aktiivisesti ratkaisuja käytöstä poistettujen tekonurmien uudelleenkäytölle ja kierrätykselle PlastLIFE-hankkeen toimenpiteillä. Tekonurmikentät ovat merkittävä mikromuovin lähde kaupunkiympäristössä ja EU:n jäsenmaat hyväksyivät vuonna 2023 komission ehdotuksen mikromuovien rajoittamiseksi. Päätöksen myötä kumiruouheen käyttö uusilla tekonurmikentillä kielletään kahdeksan vuoden siirtymäajalla. Helsingin kaupunki on jo alkanut kokeilla omilla jalkapallokentillään kumiruouheen korvaavia materiaaleja, kuten oliivinkivi-, puu- ja maissiruouheita.

Vuonna 2022 Helsingin kaupunki lanseerasi ensimmäisen Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman ja ohjelma päivitetään uudella valtuustokaudella vuonna 2026. Ensimmäinen ohjelma sisältää 17 toimenpidettä, jotka voi jakaa kolmeen teemaan; viestintä, yleiset alueet ja rakentaminen. Ohjelman päivittäminen vuodeksi 2026 on aloitettu ja päivitetystä ohjelmasta on tarkoitus kiinnittää erityistä huomiota keinoihin, joilla voidaan vähentää muoviroskan määrää ympäristössä. Valtuutetun aloitteen mukaiset toimenpiteet 2 ja 3 soveltuvat edistettäväksi erityisesti toimenpideohjelman päivittämistyössä ja samalla tarkastellaan keinoja, joilla ehdotukset voidaan käytännössä toteuttaa.

Itämeri-toimenpideohjelmassa on myös toimenpide 27, Edistetään vesivastuullisuuden huomioimista kaupungin hankinnoissa, jossa otetaan käyttöön vesivastuullisuutta edistäviä hankintakriteerejä. Kriteereissä on tavoitteena huomioida vesivastuullisuus myös mikromuovien osalta.

Edellä mainituissa hankkeissa ja toimenpideohjelmissa hyväksi todetut toimintatavat ja käytännöt otetaan osaksi kaupungin toimialojen toimintaa. Erityisesti kiinteistö- ja infrarakentamisen puolella roskaantumisen haaste on jo tunnistettu ja käytäntöjä pyritään parantamaan jatkuvasti. Muovimäärät ovat suuria ja tuotteita käytetään ulkotiloissa, joten työmaan muoviroskan keräämiseen ja hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi työmaiden jätelajittelu sekä pienmuovimateriaalien tarkastelu on tarpeen. Työmailta ympäristöön päätyy rakentamismateriaalien pakkauksia, muovinauhoja sekä asennus- ja kaivuutöiden vuoksi muodostuvaa roskaa. Jätteen leviämisen estäminen on tärkeää olla pysyvänä osana työmaan perehdytysmateriaalia sekä seurantaa.

Lisäksi roskaisuutta hallinnoidaan kaupungin tilaaman katu- ja viherkunnossapidon, sekä luonnonhoitoyksikön virkistys- ja merialueiden virkatyönä tekemän roskien keräämisen ja jätehuollon toteuttamisen avulla. Roskaamista valvotaan ympäristövalvonnan toimesta.

Vaikka Helsingin kaupunki on varsinaisena tapahtumajärjestäjänä pieni toimija, kaupungin alueella järjestetään Suomen suurimpia ulkoilmata-

pahtumia, jotka ovat samalla merkittäviä muoviroskan lähteitä. Festivaaleilla kulutetaan suuret määrät kertakäyttöisiä mukeja ja ruokapakauksia, joista osa päätyy väistämättä ympäristöön ja vesistöihin. Vapaaehtoiset toimet kertakäyttömuovin vähentämiseksi eivät ole olleet tuloksellisia, vaan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan poliittista ohjausta. Vaikuttavimmaksi keinoksi muoviroskan ehkäisemiseksi olemme tunnustaneet kertakäyttöisten tuotteiden kiellon tapahtumissa ja tässä Helsingillä olisi aito mahdollisuus toimia edelläkävijänä, esimerkiksi kieltämällä vaihteittain kertakäyttöiset tuotteet vuoteen 2028 mennessä. Vastaava kiello on vuonna 2023 otettu menestyksekkäästi käyttöön Tallinnassa ja ehdotamme, että kaupunginvaltuusto harkitsee vastaavaa linjausta myös Helsinkiin.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Oula Silvennoinen ja 29 muuta valtuutettua ovat tehneet 25.9.2024 seuraavan mikromuovien torjuntaa koskevan aloitteen:

"Helsinki torjumaan mikromuoveja

Ympäristöön yhä pienemmiksi osiksi hajoavat muovituotteet ovat uhka maailman ekosysteemille ja omalle terveydellemme. Muoveja käytetään edelleen paljon vailla harkintaa siitä, mitä niille tapahtuu käytön jälkeen. Liian usein ne jäävät tai päätyvät huolimattoman jatkokäsittelyn seurauksena ympäristöön, viime kädessä mereen. Siellä ne ajan hajoavat mikroskooppisen pieneksi mikromuoviksi. Tässä muodossa muovi kasautuu lopulta eliöstöön - omille lautasillemme ja omaan elimistöömme.

Muovia päätyy ympäristöön myös siksi, että muovien elinkaarta ei oteta riittävästi huomioon, ja valmiudet muovijätteen tehokkaaksi pois keräämiseksi puuttuvat. Eräs esimerkki Helsingistä ovat syksyllä katujen varsiin asetettavat muoviset auraukset. Kevääseen mennessä ne ovat saattaneet jo hajota pieniksi siruiksi, joiden pois kerääminen on teknisesti vaikeaa tai mahdotonta.

Muovien elinkaaren hallinta on noussut maailmanlaajuisesti merkittäväksi asiaksi, jossa Helsingin kaupungille on tarjolla edelläkävijän ja parhaiden käytäntöjen kehittäjän rooli. Kaupunki on alueellisesti merkittävä toimija, joka kykenee sekä oleellisesti vähentämään käyttämiensä muovituotteiden määrää, että kehittämään omia prosessejaan niin, ettei muovijätettä päädy ympäristöön.

Me allekirjoittaneet ehdotamme, että Helsingin kaupunki ryhtyy johdonmukaisesti vähentämään ympäristöön omien toimintojensa seurauksena päätyvää muovijätettä ja ehkäisemään siten mikromuovien

16.01.2025

syntymistä. Esitämme kolmea pääkeinoa:

1. Kaupunki toimittaa kattavan kartoituksen kaikkien toimialojensa toiminnoissa syntyvästä muovijätteestä
2. Kaikille jätteeksi päätyville muovituotteille laaditaan elinkaarisuunnitelma, jossa määrätään muovituotteen käytön jälkeisestä käsittelystä, ettei se päädy ympäristöön muovijätteenä
3. Siirrytään korvaaviin materiaaleihin sellaisten muovituotteiden kohdalla, joiden päätymistä ympäristöön muovijätteenä on muuten vaikeaa tai mahdotonta estää"

Esittelijä

vs. ympäristöjohtaja
Riikka Åberg

Lisätiedot

Rasmus Boman, projektipäällikkö, puhelin: 09 310 52432
rasmus.boman(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 25.09.2024 Silvennoinen Oula Helsinki torjumaan mikromuoveja
- 2 Helsingin kaupungin selvitys kertakäyttöisen muovin lähteistä ja jätevirroista

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Kaupunginhallitus

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano